

Téma výzkumu: Vztah mezi pocitem ekonomického zajištění a životní spokojeností

PSY704 Metodologie psychologického výzkumu

Jana Čiháková UČO 333048
Alena Kyseláková UČO 170189
Barbora Novosádová UČO 371919
Jiří Ondruška UČO 365757
Martina Rysová UČO 386136

Vyučující: Mgr. Ing. Jakub Procházka
Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.
doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

Datum: 16. 12. 2012

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, 2012/2013

Úvod

Česká vláda i vzhledem k celosvětové ekonomické krizi zvyšuje daně a zavádí sociální a důchodové reformy, které také znamenají omezování výdajů na sociální dávky i penze (Ministerstvo financí, 2012; ČSÚ I 2012). Lidé ztrácejí v životě některé ekonomické jistoty, na které byli zvyklí, a to jak ze strany státu, tak vzhledem k vyšším daním také ze strany svého příjmu. Tyto události doprovází nevole občanů v podobě demonstrací a uskupování protestních hnutí. Občané projevují svoji nespokojenost s kroky, které pro ně představují vyšší poměr výdajů k příjmům. Ekonomické problémy se tak zdají být palčivým problémem pro řadu občanů ČR a zároveň se ukazuje, že tyto problémy vyvolávají určitou nespokojenost. Souvisí opravdu pocit ekonomického zajištění, resp. nezajištění s životní spokojeností obecně? Pokud občané pociťují ztrátu určitých ekonomických jistot, vyvolává to v nich nespokojenost?

Poduska (1992) se na základě Maslowovy hierarchie potřeb zamýšlí nad hledáním jistoty v životě, konkrétně se zabývá manželskými páry. Tvrdí, že se mnoho lidí snaží získat určité jistoty v životě skrze materiální vlastnictví, skrze „věci“. Jiní hledají jistotu v udržování určitého socioekonomického postavení. Za těmito snahami vidí cíl mít něco trvalého nebo se natrvalo zajistit. Trvalost ale nemůže být získána penězi, majetky nebo společenským postavením, protože to všechno je pomíjivé. *„Všimněte si, že se manželské páry nejčastěji snaží získat spíše pocit jistoty než skutečnou jistotu.“* (Poduska, 1992, 762-763) Podobná úvaha se zřejmě nemusí týkat jen manželských párů, ale jedinců obecně.

Příkladem toho, že životní spokojenost spolu s pocitem ekonomického zajištění nesouvisí, mohou být zaměstnanci v neziskovém sektoru. Zaměstnanci v neziskovém sektoru vykazují trvale nejnižší úroveň mezd ze všech zaměstnaných osob v České republice (ČSÚ II, 2012). Neziskové organizace nejsou primárně zakládány za dosažením zisku, ale pro naplnění určitých potřeb jedinců, skupin nebo společností. Je možné předpokládat, že motivací pro zaměstnance v neziskových společnostech nebude motivace hmotná, ale primárně spíše motivace nehmotná – jako je seberozvoj, pomoc těm, kteří to potřebují, nebo boj za správnou věc (Frič, Goulli, 2001). Přesto mohou být zaměstnanci neziskového sektoru v životě velmi spokojeni, protože jejich práce pro ně má význam a smysl. Je tomu ale skutečně tak?

Dosavadní výzkum v oblasti tématu

I Poduska (1992) činí závěr, že existuje jen tenká hranice mezi tím, co představuje fyziologické potřeby a psychologické potřeby. Určitá úroveň ekonomického zajištění je tedy i podle něj pro spokojenost nezbytná.

Nižší míra subjektivního pocitu pohody obzvláště u chudých byla prokázána v několika studiích. Například v práci, jež měla jako výzkumný soubor australskou populaci (Cummins, 2000). Cummins (2000) také zdůrazňuje, že v ostatních studiích mohl být příjem jako podstatný faktor ekonomického zajištění, ovlivňující životní spokojenost podceněn, a to na základě neodhalených intervenujících proměnných. Německá studie autorů van Praag et al. (2003) na základě dat z longitudinálních výzkumů také dokládá pozitivní vliv výše příjmu na subjektivní pocit pohody.

Na druhou stranu výzkumy, které podporují vliv ekonomického zajištění na spokojenost se životem, nejsou prosty jistých úskalí. Jedním z nich je poznatek, že lidé s tendencí k větší spokojenosti se životem mohou častěji nabývat vyššího příjmu (Staudinger, 1999). Dalším úskalím může být fakt, že individuální pocit štěstí a blaha závisí nejenom na absolutních příjmech, ale i na relativní pozici vůči příjmům ostatních (Ferrer-i-Carbonell, 2005).

Výzkumy zabývající se tématem vztahu ekonomického zajištění a životní spokojenosti, resp. subjektivního pocitu pohody, jehož je životní spokojenost komponentou (Diener, 1985), nedávají jednoznačnou odpověď na otázku týkající se tohoto vztahu. Několik studií iniciovaných Edem Dienerem (1995, 1999) opakovaně prokázalo slabou korelaci mezi příjmem a pocitem subjektivní pohody. Závislost ekonomického zajištění a životní spokojenosti se ukazuje být navíc i nelineární (Kahnemann, 2010; Diener, 1999).

Cíl výzkumu, výzkumná otázka a definice pojmů

Cílem našeho výzkumu bylo nalézt vztah mezi spokojeností se životem a pocitem ekonomického zajištění u osob – pracovníků v neziskovém sektoru, u nichž předpokládáme, že jejich primární motivací k práci není dosažení zisku, ale spíše naplňování potřeb svých klientů a klientek a dosahují spíše nižších příjmů ve srovnání s jinými pracujícími v České republice. Předpokládali jsme, že je i pro tyto jinak odlišně motivované osoby určitá úroveň ekonomického zajištění důležitá k tomu, aby se cítili se svým životem spokojeni.

Definice pojmů

Podle Ehtelda (1999) je možné definovat kvalitu života jako prožívání životního uspokojení, které je spojené s přítomností kladného emocionálního afektu a současně s absencí negativního afektu (in Křivohlavý, 2002).

Ekonomické zajištění je subjektivní kognitivní hodnocení, které může být indikováno akumulací materiálního bohatství, anebo jako schopnost získat a udržovat určitý standard života (Poduska, 1992).

Výzkumná otázka:

Jaký vztah existuje mezi subjektivním pocitem ekonomického zajištění (economic security) a spokojeností se životem u osob pracujících v neziskovém sektoru?

Hypotéza:

Subjektivní pocit ekonomického zajištění souvisí s obecnou spokojeností se životem.

Design výzkumu

Klasifikace proměnných

Subjektivní pocit spokojenosti se životem

Subjektivní pocit ekonomického zajištění

Jako proměnou jsme si zvolili subjektivní pocit spokojenosti, která je ovlivňována zvolenou proměnnou subjektivním pocitem ekonomického zajištění a naopak. V závislosti na našem předpokladu bylo tedy subjektivní zhodnocení ekonomických prostředků, i to jak jsou schopny pokrýt současné životní potřeby a ovlivňovat prožívání životního uspokojení.

Naším záměrem bylo provést korelační studii vztahu mezi pocitem ekonomického zajištění a životní spokojeností. Protože bychom rádi zohlednili možné motivace pracovníků k práci v neziskovém sektoru, které mohou moderovat vztah ekonomického zajištění a životní spokojenosti, rozhodli jsme se pro větší velikost vzorku. Naším cílem bylo prokázat vztah na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ a dosáhnout střední velikosti účinku $d=0,3$ při síle testu 0,80, proto bychom chtěli, na základě doporučení Hendla (2009) pro volbu rozsahu výběru u Pearsonova korelačního koeficientu r , získat vzorek alespoň 68 osob. Z toho důvodu bylo naším záměrem oslovit minimálně 100 osob. Výzkum jsme započali s vědomím, že není v možnostech našeho výzkumného designu prokázat kauzalitu.

Přehled faktorů ovlivňujících měřené proměnné

Jako důležité faktory, které by mohli mít vliv na měřené proměnné, jsme pro náš výzkum identifikovali následující:

- *jiné dispoziční příjmy*: část odpovědí na otázky v našem dotazníku mohla být zkreslena jinými příjmy, než těmi, které vyplývají z hlavního pracovního poměru v rámci neziskové organizace. Jde např. o příjmy partnera/ky, jiných členů domácnosti nebo příjmy z vedlejší pracovní činnosti (např. brigády, jiné přivýdělký).
- *aktuální či plánované vyšší finanční výdaje*: tyto výdaje spojené s různými očekávanými investicemi, mohly taktéž ovlivňovat vnímání pocitu ekonomického zajištění ve směru jeho možného snížení.

- *různá délka pracovního poměru v neziskové organizaci*: může se jednat například o krátkodobý pracovní poměr, respondent nezamýšlí věnovat se práci v neziskovém sektoru dlouhodobě.

Vliv výše uvedených možných faktorů jsme se rozhodli zohlednit tím, že je zařadíme do dotazníku jako samostatné otázky.

Jelikož jsme neměli kontrolu nad tím, v jakém prostředí je dotazník respondenty/kami vyplňován, mohl se jako intervenující faktor jevit např. i přítomnost dalších osob, která by mohla způsobit, že dotazník byl vyplněn např. hromadně, tzn. totožné odpovědi respondentů. Dalším rizikem byla neochota zabývat se dotazníkem v rámci pracovní doby, nebo pomalá rychlost připojení k internetu či nedokončení dotazníku z časových či technických důvodů.

Tento intervenující vliv jsme se pokusili eliminovat tím, že v úvodu dotazníku byli respondenti/ky instruováni/y, aby jej vyplňovali samostatně, jinak by mohlo dojít ke zkreslení výsledků výzkumu.

Moderátorem vztahu mezi pocitem ekonomického zajištění a životní spokojeností může být motivace pro vykonávání práce v neziskovém sektoru. Jednou z možností by bylo transformovat moderátor na nezávislou proměnnou a zjistit vztah mezi motivací a životní spokojeností. Naše časové možnosti nám však neumožňovaly několik testování. Motivaci jsme neměřili na spojité škále, proto jsme nemohli využít statistického zohlednění prostřednictvím parciální korelace. Případný rozdíl vztahů mezi lidmi s různou motivací k práci jsme se pokusili identifikovat srovnáním těsnosti vztahů (korelací) u těchto skupin v ex post facto designu. Takto jsme chtěli porovnat skupinu lidí, jejichž motivace odpovídá spíše emocionálnímu pracovnímu závazku (poslání, víra ve smysl práce, kolektiv) a skupinu lidí, jejichž motivace je více analytická (vyhovující náplň, zdroj příjmu, prozatímní řešení (Kathleen, 2010).

Přehled a zvážení faktorů ohrožujících interní validitu

Ohrožením interní validity by v rámci našeho výzkumu mohla být chyba měřicího nástroje, v našem případě tedy dotazníku a jeho škál. Jednou z možností chyby bylo to, že respondent/ka neporozuměl/a správně otázce a jeho/její odpověď tím pádem mohla zkreslit výsledný skór. Dalším možným úskalím bylo to, že otázky mohly díky jednostranné orientaci škál (vždy od zásadního souhlasu po zásadní nesouhlas) podsouvat jednostrannou odpověď.

Interní validita by mohla být ohrožena také reaktivitou zkoumaných osob hned v několika ohledech. Jelikož respondenti/ky byly v textu e-mailu požádány o vyplnění dotazníku spokojenosti, bylo možné, že z otázek vyčetli náš zkoumaný záměr a snažili se odpovídat ve směru zvýšené spokojenosti, aniž by to u nich odpovídalo jejich skutečné situaci. Abychom nenavodili pocit

nezáživnosti z jednostranně zaměřených otázek ať již na spokojenost nebo na pocit ekonomického zajištění, prostřídali jsme jednotlivé otázky z obou těchto škál. Do reaktivity respondentů/ek se taktéž promítá již výše zmíněná možnost tendence odpovídat na otázky shodně, tj. volit vždy stejnou odpověď.

Přesný popis výzkumného postupu

Jako metodu sběru dat jsme se rozhodli využít patnácti-položkový dotazník (viz Příloha č. 3), který jsme distribuovali prostřednictvím internetu, konkrétně pomocí e-mailu. Pokud jsme našli na internetových stránkách neziskové organizace kontakty na její pracovníky, oslovili jsme je přímo. Pakliže jsme našli na internetových stránkách jen jeden kontakt, telefonicky jsme oslovili pracovníka/pracovnici organizace s žádostí o distribuci. Současně jsme jej/jí požádali o informaci o celkovém počtu rozeslaných dotazníků, z důvodu sledování návratnosti. Online dotazník jsme vytvořili na stránkách www.surveygizmo.com, vygenerovaný odkaz (<http://www.surveygizmo.com/s3/1096340/Dotazn-k-spokojenosti>) přiložili do mailu společně s níže uvedeným průvodním dopisem (viz příloha č. 2) a rozeslali přímo na e-mailové adresy zaměstnanců/kyň konkrétní neziskové organizace. Dotazník byl v češtině a bylo velmi snadné s ním zacházet. Položky dotazníku bylo možné přeskočit bez vyplnění. Po skončení potvrdil respondent/ka na konci dotazníku tlačítko „Submit“ a výsledky byly on-line uloženy a připraveny k analýze. Jelikož šlo o online verzi, výsledky jednotlivých respondentů nám byly k dispozici prakticky okamžitě po vyplnění dotazníku.

Dotazník
spokojenosti.pdf

Metoda výběru vzorku a zkoumaný vzorek

Výzkumný vzorek jedinců, pro zkoumání vztahu subjektivního pocitu ekonomického zajištění (economic security) a spokojenosti se životem (life satisfaction), jsme vybrali ze zaměstnanců nevládních organizací, působících v České republice.

Vzhledem k našemu odlišení ziskového a neziskového sektoru a výše popsané primární orientaci na sektor neziskový, jsme se rozhodli použít při výběru vzorku z populace záměrný kvótní výběr. Z podskupiny „neziskové organizace“ jsme pak vybírali konkrétní neziskové organizace, které jsme následně zahrnuli do výzkumu. Jako klasifikační kritérium, které zpřesňuje původní výběr, nám posloužila při výběru jednotlivých organizací Mezinárodní klasifikace neziskových organizací (United Nations, 2003), přičemž z každé oblasti jsme se rozhodli vybrat dvě neziskové organizace, abychom dosáhli pokrytí různosti neziskového sektoru s jeho případnými odlišnostmi. Tuto klasifikaci jsme si

zvolili z důvodu, že strukturovaným způsobem rozlišuje jednotlivé oblasti neziskového sektoru, tedy různá zaměření neziskových organizací, což pro nás představuje reprezentativnější vzorek osob, který může pozitivně ovlivnit validitu. Mezinárodní klasifikaci neziskových organizací jsme doplnili kategorií zabývající se romskou problematikou. Tato skupina je natolik početnou specifickou skupinou v České republice, že jsme jí stanovili vlastní kategorii. Současně jsme vyřadili kategorii hospodářská, profesní sdružení a odbory a kategorii náboženství. Předpokládáme totiž, že členové této kategorie pracují často na plný úvazek i jinde, anebo zde pracují z odlišných důvodů, než jsme si stanovili. Naším požadavkem bylo, aby se výzkumu zúčastnily osoby, u kterých lze předpokládat, že jejich stěžejní zdroj příjmů pochází z neziskové organizace, tedy že takoví zaměstnanci jsou motivováni prací, nikoliv příjmem.

Operacionální definice proměnných

Subjektivní pocit ekonomického zajištění (economic security) jsme definovali jako subjektivní pocit dostatku finančních zdrojů na pokrytí životních potřeb v současnosti a blízké budoucnosti. Na základě Financial Distress/ Financial Well-being Scale (Prawitz 2006) jsme si pro potřeby našeho výzkumu vytvořili svojí vlastní škálu subjektivního pocitu ekonomického zajištění. Financial Distress/ Financial Well-being Scale je pro nás vzhledem ke stejnému konceptu subjektivního vnímání ekonomického zajištění, který jsme zvolili my, pouze inspirací. Podoba vlastní škály odráží náš požadavek pokrytí určitých konkrétních potřeb, nejen současných, ale i budoucích.

Výběr odpovědí na obě škály jsme cíleně zvolili jako sedmi položkový. Domníváme se totiž, že jako taková je citlivější na odlišnosti.

Škála subjektivního pocitu ekonomického zajištění

Respondent odpovídal na následujících pět položek:

1. Když si chci něco koupit nebo podniknout, nemůžu si to finančně dovolit.
2. Placení mých běžných měsíčních výdajů mi dělá starosti.
3. Jsem zcela spokojená/ý se s tím, kolik vydělávám.
4. Jsem schopen/schopna si uspořít dostatečnou část svého měsíčního příjmu.
5. Mám dluhy, které nedokážu zvládat.

s pomocí sedmi-bodové škály:

1 – zásadní nesouhlas

2 – nesouhlas

3 – spíše nesouhlas

4 – ani nesouhlas, ani souhlas

5 – spíše souhlas

6 – souhlas

7 – zásadní souhlas.

Vzhledem k opačné orientaci otázek 1, 2 a 5, týkajících se zjišťované informace, bylo při zpracování nutné u těchto otázek škálu otočit (tedy 1 – zásadní souhlas, 2 – zásadní nesouhlas).

Hodnota 1 znamená slabou míru pocitu zajištění, hodnota 7 znamená silnou míru pocitu zajištění. Na základě odpovědí bylo možné za každou položku získat 1 – 7 bodů. Skóry všech položek byly sečteny a analyzován se výsledný skór (rozmezí 5 – 35).

Obecnou spokojenost se životem jsme v rámci našeho výzkumu chápali jako kvalitu života, vztahující se ke čtyřem komponentám – kladné emoce, záporné emoce, spokojenost s různými oblastmi života, spokojenost se životem jako celek. Ačkoliv jsme zvažovali několik škál, vzhledem k naší potřebě zjišťovat obecnou životní spokojenost, jsme se nakonec rozhodli, že ji budeme měřit pomocí škály spokojenosti se životem (Satisfaction with life scale, Diener, 1994), což je pěti-položková škála zaznamenávající pro nás potřebné široké pojetí kvality života, tedy respondentovu spokojenost se životem jako celkem (Diener in Křivohlavý, 2002).

Škála spokojenosti se životem

Respondent odpovídá na následujících pět položek:

1. V mnoha ohledech je můj život blízký tomu, co je mým ideálem.
2. Podmínky mého života jsou vynikající.
3. Jsem se svým životem spokojen/a.
4. Dosud jsem od života dostal/a vše podstatné, co jsem chtěl/a.
5. Kdybych mohl/a žít můj život ještě jednou, nezměnil/a bych na něm téměř nic.

s pomocí sedmi-bodové škály:

1 – zásadní nesouhlas

2 – nesouhlas

3 – spíše nesouhlas

4 – ani nesouhlas, ani souhlas

5 – spíše souhlas

6 – souhlas

7 – zásadní souhlas.

Hodnota 1 znamená slabou míru spokojenosti se životem, hodnota 7 znamená silnou míru spokojenosti se životem. Na základě odpovědí je možné za každou položku získat 1 – 7 bodů. Skóry všech položek byly sečteny a analyzovány (rozmezí 5 – 35). Skór v intervalu 5 – 9 reprezentuje extrémní nespokojenost, interval 10 – 14 nespokojenost, interval 15 – 19 mírnou nespokojenost, hodnota 20 znamená neutrální pocity, interval 21 – 25 lehkou životní spokojenost, interval 26 – 30 spokojenost a od hodnoty 31 výše vysokou životní spokojenost (Pavot, Diener, 1993).

Z praktického hlediska byla hlavní výhodou dotazníku administrovaného přes internet možnost oslovit velké množství respondentů, relativní rychlost získání dat a operativní možnost oslovení vybraného spektra neziskových organizací, které mají sídlo v různých částech České republiky (viz příloha č. 1), aniž bychom je museli osobně navštívit, což by v rámci tohoto projektu nebylo bohužel v našich časových možnostech. Vzorek byl dle našeho názoru tím reprezentativnějším, čím více lokalit jsme zahrnuli do výzkumu, jelikož v něm byly zastoupeny neziskové organizace s různým místem působení, tj. s různými pracovními podmínkami. Nevýhodou dotazníku byla nižší kontrola nad respondenty.

Výsledky

Sběrem dat jsme obdrželi 114 platných odpovědí z celkového počtu 198 (**návratnost dotazníku byla 58%**), které jsme zaznamenali do následující datové matice.

datová matice - kuky
tým (1).xlsx

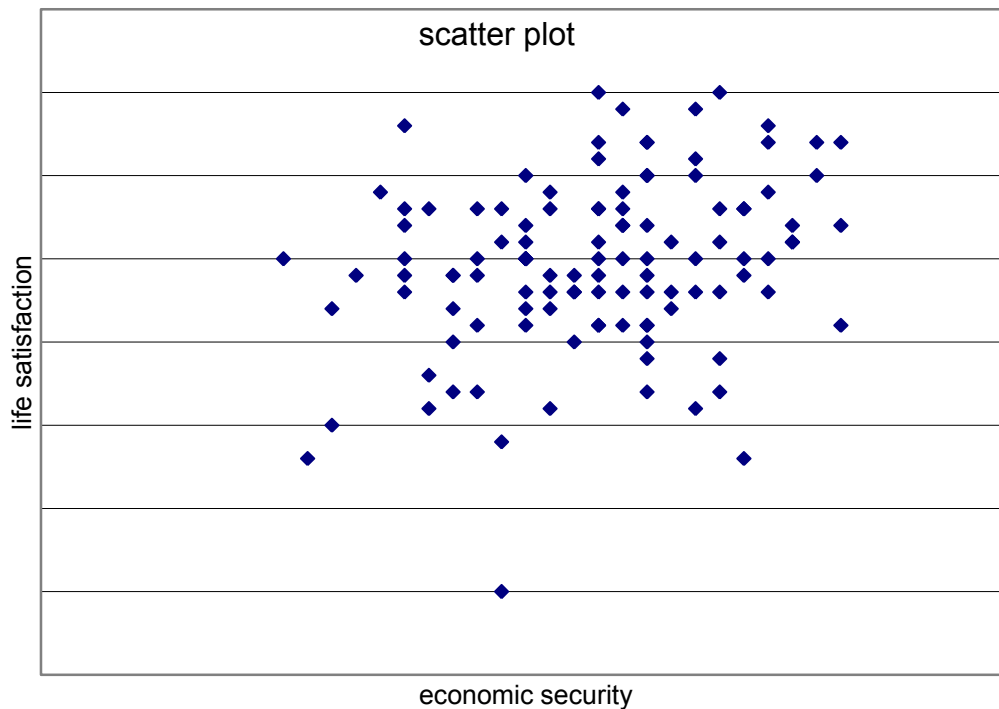
Z celkového počtu 114 respondentů bylo 28 mužů a 86 žen. Pro výpočet Pearsonova korelačního koeficientu r jsme použili celkové skóry ekonomického zajištění a životní spokojenosti. Mezi pocitem ekonomického zajištění a subjektivní spokojeností se životem jsme našli pozitivní vztah $r = 0,28$ ($p < 0,05$), CI (0,087, 0,445), $d = 0,57$. Výpočet a ověření korelace naleznete v následující tabulce.

korelace
výpočet.xlsx

Měření jsme znázornili na bodovém grafu – graf č. 1.

Graf č. 1. Bodový graf vztahu ekonomické zajištění – spokojenost se životem

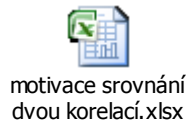
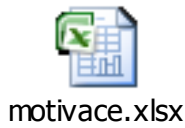

Lineární vztah bylo možné předpokládat zejména na počátku křivky (tj. u lidí s nižším až průměrným pocitem ekonomického zajištění), proto jsme se na tuto skupinu v našich výpočtech zaměřili s úmyslem zjistit, jak těsný je v jejich případě vztah mezi pocitem ekonomického zajištění a životní spokojeností. Větší těsnost a linearitu vztahu se nepodařilo prokázat ani u těchto lidí, korelace byla $r=0,17$ ($p<0,1$).

Naším cílem bylo také zjistit, jaká je primární motivace u jednotlivých pracovníků k práci v daných organizacích, tj. také motivace pro práci v neziskovém sektoru a pokusit se tyto rozdíly statisticky zohlednit. Téměř polovina respondentů tj. 55 zvolila za svou motivaci pro práci v organizaci poslání a víru v hlubší smysl své práce, 17 respondentů dobrý kolektiv, 32 respondentů vyhovující náplň práce. Pouze 5 respondentů volilo motivaci k práci v organizaci jako prozatímní řešení a 3 zvolili možnost jiné.

U pracovníků, kterých je většina, a kteří volili jako svou motivaci poslání a víru ve smysl jejich práce jsme zjistili těsnost vztahu $r=0,27$ ($p<0,05$), což svědčí o tom, že i u lidí, kteří nepracují primárně pro jistý zdroj příjmů, existuje mírný pozitivní vztah mezi jejich pocitem ekonomického zajištění a životní spokojeností.

Ověřené korelační koeficienty u jednotlivých motivací znázorňuje následující tabulka.

Diskuze

V rámci našeho výzkumného projektu jsme prokázali mírný pozitivní vztah mezi pocitem ekonomického zajištění a spokojeností se životem u pracovníků v neziskových organizacích. Nicméně těsnost tohoto vztahu je malá a předpoklad, že mezi pocitem ekonomického zajištění a spokojeností se životem existuje lineární vztah, se nepotvrdil. Primární motivací k práci v neziskovém sektoru byla nehmotná, což odpovídá tvrzení Friče a Goulli (2001), že hlavní motivací pro práci v neziskovém sektoru je seberozvoj a boj za správnou věc. Přesto je překvapivé, že i u pracovníků, kteří jsou ve velké většině motivováni posláním a smyslem své práce, je vztah mírně pozitivní. Tento fakt se dá vysvětlit tím, že určitá úroveň ekonomického zajištění je pro spokojenost nezbytná (Poduska, 1992).

Interní validitu našeho měření zajistily spolehlivé měřicí nástroje, jejichž vnitřní konzistenci jsme zpětně změřili na všech položkách u všech respondentů. Cronbachovo alfa škály pro subjektivní pocit ekonomického zajištění bylo 0,75 a Cronbachovo alfa škály pro subjektivní pocit spokojenosti se životem bylo 0,84, což zaručuje dobrý měřicí nástroj a pro výzkum je tato konzistence optimální. Výpočet konzistence škál viz příloha č. 4.

Interní validitu výzkumu zvyšuje také velký počet odpovědí a zejména fakt, že žádná z odpovědí nebyla neplatná, nekompletní, což si vysvětlujeme tím, že respondenti snadno porozuměli otázkám a měli zájem dotazník dokončit a odeslat. Návratnost dotazníku byla 58%, což podněcuje úvahy o tom, kteří pracovníci na dotazník neodpověděli. Mohlo se jednat o lidi zaneprázdněné nebo právě méně spokojené, kteří neměli chuť odpovídat na dotazník spokojenosti. Tímto by ovšem došlo u našeho vzorku k redukci osob, které nejsou spokojené jednak se životem nebo také se svou finanční situací. Validitu našeho výzkumného projektu proto snižuje možnost ochuzení právě o tuto skupinu.

Možným moderátorem vztahu mezi pocitem ekonomického zajištění a subjektivním pocitem spokojenosti se životem může být individuální motivace k vykonávání práce v neziskovém sektoru nebo v jiné organizaci. Ve srovnání korelačních koeficientů podle motivace jsme našli rozdíly. U pracovníků, kteří volili jako svou motivaci posláním a smysl práce je vztah mezi pocitem ekonomického zajištění a spokojeností se životem méně těsný ($r=0,27$, $p<0,05$) než např. u pracovníků, kteří pracují v organizaci díky dobrému kolektivu ($r=0,38$, $p<0,1$). Nulový vztah byl zaznamenán v případě lidí, kteří

jako motivaci zvolili náplň práce, za což můžeme považovat i seberozvoj ($r=0,04$, $p<0,5$), nejtěsnější vztah byl zaznamenán u lidí, kteří pracovali v organizacích za jiným účelem nebo to považují za přechodné řešení ($r=0,56$, $p<0,1$). Jistou nevýhodou tohoto srovnání je nestejná velikost daných skupin, která znesnadňuje srovnání a možnost ověřování na námi stanovené hladině $\alpha = 0,05$. Stejná velikost skupin se však v rámci této studie nedala ani očekávat a nebylo to ani našim primárním cílem. Výhodou tohoto porovnání může být znáhodnění zajištěné reprezentativním zastoupením neziskových organizací.

Vzhledem k uvedeným rozdílům mezi skupinami by motivace mohla být moderátorem vztahu mezi pocitem ekonomického zajištění a pocitem spokojenosti se životem. Omezením tohoto výzkumného projektu a možného ověření rozdílnosti těchto vztahů, je nemožnost srovnání naší skupiny se zcela odlišnou skupinou lidí. Proto by bylo zajímavé provést podobnou studii v organizacích, kde se dá u pracovníků předpokládat primární motivace zdroj příjmů, nebo čistě seberozvoj až hon za penězi a životními standardy a provést srovnání korelace vztahu u těchto dvou a více zcela odlišných skupin lidí. Jiný vztah bychom mohli nalézt také u skupiny dělnických profesí, pokud by jejich motivace k práci neodpovídala seberozvoji, ale spíše zajišťování zdrojů k pokrytí životních nákladů. Náš výzkumný projekt má proto omezení týkající se zobecnění na jiné skupiny lidí, než jsou pracovníci v neziskovém sektoru.

Literatura

Cummins, R. A. (2000). Personal Income and Subjective Well-Being: A Review. *Journal of Happiness Studies*, 1(2), 133-58.

Český statistický úřad I (2012). *Komentář k vývoji mezd*. Dostupný online z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz113004analyza04.doc>

Český statistický úřad II (2012). *Mzdy a náklady práce*. Dostupný online z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prace_a_mzdy_prace.

Diener, E., & Diener, M., & Diener, C. L. (1995). Factors predicting the subjective well-being of nations. *Journal of Personality and social psychology*, 69, 851– 864. Retrieved from: [http://psycnet.apa.org/Diener, E., Emmons, R., Larsen, R. & Griffin, S. \(1985\). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.](http://psycnet.apa.org/Diener, E., Emmons, R., Larsen, R. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 49, 71-75)

Diener, E., & Suh, E.M., & Lucas, R.E., & Smith, H.L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.

Diener, E., Emmons, R., Larsen, R. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49, 71-75. Retrieved from: <http://web.ebscohost.com/>

Ferrer-i-Carbonell, A. (2005). Income and well-being: an empirical analysis of the comparison income effect. *Journal of Public Economics*, 89, 997-1019.

Frič, P., & Goulli, R. (2001). *Neziskový sektor v ČR*. Praha: Eurolex Bohemia.

Hendl, J. (2009). *Přehled statistických metod zpracování dat. Metaanalýza a analýza dat*. Brno: Portál.

Kahneman, D., Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Psychological and cognitive sciences*, 107, 16489-16493.

Kathleen, M. G. (2010). Motivation for entry, occupational commitment and intent to remain: a survey regarding Registered Nurse retention. *Journal of advanced nursing*. Vol. 66, 2532-2541.

Křivohlavý, J. (2002). *Psychologie nemoci*. Praha: GRADA.

Ministerstvo financí (2012). *Reforma veřejných financí 2007-2013*. Dostupný online z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ref_verej_financ.html.

Pavot, W., & Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction with Life Scale. *Psychological Assessment, 5*, 164-172.

Poduska, B. (1992). Money, Marriage, and Maslow's Hierarchy of Needs. *American Behavioral Scientist, Vol .35*, 756-770.

Prawitz, A. D., Garman, E. T., Sorhaindo, B., O'Neill, B., Kim, J., & Drentea, P. (2006). In charge financial distress/financial well-being scale development, administration, and score interpretation. *Financial Counseling and Planning, 17*, 34–50.

Staudinger, U.M., & Baltes, P.B., & Fleeson, W. (1999). Predictors of subjective physical health and global well-being: Similarities and differences between the United States and Germany. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*, 305–319.

UNITED NATIONS. (2003). Handbook on non-profit institutions in the system of national accounts. 1. vyd. New York: United Nations. 316 s. Van Praag, B.M.S., Frijters, P., & Ferrer-i-Carbonell, A. (2003). The anatomy of subjective well-being. *Journal of Economic Behavior and Organization, 51*, 29–49.

Příloha č. 1

Tabulka klasifikace neziskových organizací (United Nations, 2003)

Klasifikace neziskových organizací	Vybrané organizace	
kultura, sport a volný čas	Lužánky	Teatrum mundi o.s.
vzdělání a výzkum	Lata	Naše historie o.s.
zdraví	Meta	Jihočeské matky, o. s.
sociální služby	Centrum pro rodinu a sociální péči	APLA
životní prostředí	Nadace partnerství	Chaloupky
rozvoj a bydlení	Azylový dům pro matky s dětmi	Domov sv. Anežky, o.p.s.
právo, prosazování zájmů a politika	Transparency International	SOZE
zprostředkování dobročinnosti a podpora dobrovolnictví	Ratolest	Okamžik
mezinárodní činnosti	Člověk v tísni	ADRA
jiné - romská otázka	IQ Roma servis	Fond ohrožených dětí

Příloha č. 2

Průvodní dopis (mail)

Dobrý den,

jsme studenti a studentky 3. ročníku fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně (obor psychologie) a rádi bychom Vás požádali o spolupráci při vyplnění krátkého dotazníku spokojenosti zaměstnanců/kyň v neziskovém sektoru. Organizaci, ve které pracujete, jsme vybrali mezi dalšími organizacemi v České republice.

Dotazník v českém jazyce je určen zaměstnancům/zaměstnankyním pracujícím na plný pracovní úvazek a naleznete jej na adrese <http://www.surveygizmo.com/s3/1096340/Dotazn-k-spokojenosti>. Z nabízených odpovědí na otázky, prosíme, vyberte tu, která nejlépe vystihuje Vaše mínění. Otázku je možné přeskočit, aniž byste na ni odpověděl/a. Po vyplnění odpovědí, prosím, klikněte na tlačítko „Submit“ a následně můžete internetovou stránku zavřít. Vyplnění dotazníku může trvat maximálně 10 minut.

Rádi bychom Vás informovali, že absolvováním dotazníku dáváte souhlas ke zpracování Vašich odpovědí. Dotazník je anonymní a s Vašimi odpověďmi budeme zacházet pouze pro účely výše uvedeného výzkumu. Výsledky taktéž poslouží jen pro účely výzkumu a na žádost mohou být zaslány k nahlédnutí účastníkům výzkumu. Pokud budete mít zájem, můžeme Vám výsledky zaslat na Vaši e-mailovou adresu. V takovém případě nás, prosím s Vaším požadavkem, kontaktujte na e-mailové adrese, uvedené v mailu.

Mnohokrát Vám děkujeme za čas strávený vyplněním dotazníku!

Jana Čiháková, Alena Kyseláková, Barbora Novosádová, Jiří Ondruška, Martina Rysová

Příloha č. 3

Dotazník spokojenosti

Dobrý den,

rádi bychom Vás požádali o vyplnění níže uvedeného dotazníku, které Vám nezabere více než 10 minut. Dotazník je anonymní a poslouží nám výhradně k účelu našeho výzkumu. Dotazník, prosím, vyplňujte samostatně. Pokud na otázku nechcete z jakýchkoli důvodů odpovědět, můžete ji přeskočit. Jinak, prosím, zvolte vždy jen jednu odpověď. Po dokončení dotazníku klikněte na tlačítko „Submit“ a Váš dotazník bude odeslán. Poté můžete stránku zavřít.

Mnohokrát Vám děkujeme za Váš čas strávený vyplněním dotazníku.

Alena, Barbora, Jana, Jirka, Martina

1. V mnoha ohledech je můj život blízký tomu, co je mým ideálem.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

2. Když si chci něco koupit nebo podniknout, nemůžu si to finančně dovolit.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

3. Podmínky mého života jsou vynikající.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

4. Placení mých běžných měsíčních výdajů mi dělá starosti.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

5. Jsem se svým životem spokojen/a.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

6. Jsem zcela spokojená/ý se s tím, kolik vydělávám.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

7. Dosud jsem od života dostal/a vše podstatné, co jsem chtěl/a.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

8. Jsem schopen/schopna si uspořít dostatečnou část svého měsíčního příjmu.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

9. Kdybych mohl/a žít můj život ještě jednou, nezměnil/a bych na něm téměř nic.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

10. Mám dluhy, které nedokážu zvládat.

- zásadní souhlas
- nesouhlas
- spíše nesouhlas
- ani nesouhlas, ani souhlas
- spíše souhlas
- spíše nesouhlas
- souhlas
- zásadní souhlas

11. Získáváte příjem ještě i z jiných zdrojů, než je Váš hlavní pracovní poměr u Vašeho zaměstnavatele?

- ano
- ne

12. Plánujete v blízké budoucnosti nějaké větší finanční výdaje?

- ano
- ne
- nevím

13. Kolik let již bez přerušení pracujete v neziskovém sektoru? Prosím uveďte počet let: _____

14. Vaší primární motivací pro práci v neziskovém sektoru je:

- dobrý zdroj finančního příjmu
- poslání, víra v hlubší smysl mé práce
- dobrý kolektiv
- vyhovující náplň práce
- prozatímní řešení v mé kariéře
- jiné

15. Jste:

- muž
- žena

Příloha č.4

konzistence škál.xlsx

Oblast	Body/Max
Formulace a zdůvodnění výzkumné otázky	(6/10)
Výzkumné hypotézy	(3/5)
Výběr vzorku	(2/5)
Metody tvorby dat	(3/5)
Design výzkumu	(2/5)
Výsledky, statistika	(2/5)
Diskuze	(2/10)
Dobrý dojem	(1/5)
Celkem	(21/50)